

ศาสตราจารย์ แพทย์หญิง หม่อมราชวงศ์ สงศรี เกตุสิงห์

ศาสตราจารย์พิเศษ นายแพทย์สรสโรจ แสงวิเชียร

ภาควิชากายวิภาคศาสตร์, คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล, มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๐๐.

ศ. พญ. ม.ร.ว. สงศรี เกตุสิงห์ เป็นสตรีคนสำคัญในเรื่องประวัติการศึกษาและสิทธิเสมอภาคของสตรีไทย เพราะท่านเป็นสตรีไทยรุ่นแรกที่ได้เรียนมหาวิทยาลัย เป็น ๑ ในสตรีไทย ๓ คนแรกที่ได้ปริญญาแพทยศาสตรบัณฑิตในประเทศไทย เป็นสตรีไทยคนแรกที่ได้ปริญญาเอก Doctor of Medicine จากประเทศเยอรมนี เป็นแพทย์หญิงที่ได้เป็นศาสตราจารย์ ๑ ใน ๒ คนแรก และเป็นแพทย์หญิงคนแรกที่ได้เป็นหัวหน้าภาควิชาในคณะแพทยศาสตร์และศิริราชพยาบาล มรณกรรมของท่านจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องจารึกไว้ในประวัติของศิริราชและประวัติการศึกษาของชาติ

ศ. พญ. ม.ร.ว. สงศรี เกตุสิงห์ ราชสกุลเดิม เกษมศรี เป็นธิดาของหม่อมเจ้าปฏิพัทธ์ เกษมศรี อดีตสมุหนายกบาลมณฑลราชบุรี และหม่อมเนื่อง เกษมศรี (สกุลเดิม บัณยารุณ) เกิดเมื่อวันที่ ๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๕๒ ท่านเรียนจบชั้นมัธยมบริบูรณ์ที่โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย เข้าเรียนเตรียมแพทย์ที่คณะอักษรศาสตร์และวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๐ เป็นหนึ่งในเจ็ดนิสิตหญิงรุ่นแรกของประเทศไทย ท่านข้ามฟากมาเรียนแพทย์ที่คณะแพทยศาสตร์และศิริราชพยาบาล เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๒ สำเร็จการศึกษาได้รับพระราชทานปริญญาแพทยศาสตรบัณฑิต เมื่อปีการศึกษา ๒๔๗๕ พร้อมกับ ศ. พญ. ท่านผู้หญิงเจดิลล่อง

เนตรศิริ (พญ. จุลล่อง ไกรจิตติ) และ พญ. ไทยเชียง ธรรมมารักษ์ (พญ. ไทยเชียง อรุณรักษ์) โดย ศ. พญ. ม.ร.ว. สงศรี ได้ให้เรียนของแดง ที่ ๑ วิชาสตรีวิทยา

เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วท่านเข้ารับราชการในกรมสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย ท่านได้รับทุนฮุมโบลต์ ไปศึกษาวิชาสูติศาสตร์-นรีเวชวิทยา ที่มหาวิทยาลัย Leipzig ประเทศเยอรมนี สำเร็จปริญญาเอก Doctor of Medicine เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๔ ท่านกลับมาทำงานที่แผนกสูติศาสตร์ กองสาธารณสุขพระนคร เมื่อยกฐานะกรมสาธารณสุขเป็นกระทรวงสาธารณสุขแล้ว ท่านดำรงตำแหน่งเป็นแพทย์โท แผนกกามโรค กองแพทย์สังคม กรมการแพทย์

วันที่ ๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๖ ศ. พญ. ม.ร.ว. สงศรี สิ้นชีพิตักษัย

พ.ศ. ๒๔๘๘ อาจารย์หมอส่งศรีโอนมาเป็นอาจารย์โท แผนกสูติศาสตร์-นรีเวชวิทยา คณะแพทยศาสตร์และศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ พ.ศ. ๒๔๙๑ เป็นอาจารย์ชั้นเอก พ.ศ. ๒๕๐๐ เป็นข้าราชการชั้นพิเศษและทรงกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เป็นศาสตราจารย์ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๑

อาจารย์หมอส่งศรีเป็นแพทย์ที่ทำผ่าตัดเก่ง สอนดี ท่านเป็นผู้ดี มีวาจาอ่อนหวาน พูดเพราะทั้งกับผู้ป่วยและนักศึกษาแพทย์ งานสำคัญของท่านคือ

ควบคุมห้องรายงาน ดูแลให้แพทย์ที่รักษาผู้ป่วยเขียนรายงานให้สมบูรณ์ และจัดเก็บเป็นลำดับ เขียนรายงานย่อลงในสมุดบันทึกรายงานผู้ป่วย งานนี้ใช้เวลามากและเป็นการเสียสละทำงานที่เหมือนกับปิดทองหลังพระ แต่ทำให้แผนกสูติศาสตร์-นรีเวชวิทยา มีรายงานผู้ป่วยที่สมบูรณ์ที่สุดก่อนที่จะมีหน่วยเวชระเบียนกลาง

พ.ศ. ๒๕๑๐ อาจารย์หมอส่งศรีได้รับแต่งตั้งเป็นหัวหน้าแผนกสูติศาสตร์-นรีเวชวิทยาแทน ศ. นพ. ธรระ สุขวัจน์

พ.ศ. ๒๕๑๑ อาจารย์หมอส่งศรีเป็นหัวหน้าคณะแพทย์ที่ทำการผ่าตัดรักษาพระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าเหมวดี พระราชธิดาพระองค์สุดท้องในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

อาจารย์หมอส่งศรีดำรงตำแหน่งหัวหน้าแผนกสูติศาสตร์-นรีเวชวิทยาจนถึง พ.ศ. ๒๕๑๒ จึงออกจากราชการด้วยเหตุสูงอายุ

อาจารย์หมอส่งศรีเป็นพุทธศาสนิกชนที่เคร่ง

ครัด ท่านปฏิบัติธรรมมาตั้งแต่อายุไม่มาก เมื่อเกษียณอายุราชการแล้ว ท่านจึงไปปฏิบัติธรรมกับพระอาจารย์หลายท่านที่วัดต่าง ๆ และในที่สุดได้ไปพำนักประจำที่วัดญาณสังฆาราม จังหวัดชลบุรี ต่อมาท่านป่วยและเข้ารับการรักษาที่หออภิบาลผู้ป่วยหัวใจภาควิชาอายุรศาสตร์เกือบ ๑๐ ปี ท่านถึงแก่อนิจกรรมเมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๒ อายุ ๑๐๐ ปี ๓ เดือน

อาจารย์หมอส่งศรีได้แสดงความประสงค์จะบริจาคร่างของท่านให้เป็นอาจารย์ใหญ่ตั้งแต่ครั้งยังไม่เกษียณอายุราชการ ท่านถึงแก่อนิจกรรมเมื่ออายุกว่าร้อยปี แต่ร่างของท่านยังมีสภาพดีพอที่จะให้แพทย์ประจำบ้านใช้เรียนทบทวนมหากยวิภาคศาสตร์และฝึกทำการผ่าตัด ท่านสอนเป็นครั้งสุดท้ายระหว่างเดือนตุลาคมถึงธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๒

ศ. พญ. ม.ร.ว. สงศรี เกษมศรีเป็นแพทย์ที่มีบทบาทของความเป็นครูตลอดกาล